

Ekim Ayı

Rehberlik Bülteni

2023

SORUMLULUK

BAŞARININ İLK ADIMI: SORUMLULUK

Tüm ebeveynler; kendine güvenen, problem çözme becerisi gelişmiş, kararları noktasında inisiyatif olabilen çocuklar yetiştirmeyi arzu eder.

HANGİ YAŞTA HANGİ SORUMLULUK

Çocuklara sorumluluk duygusunu kazandırabilmek için gelişim dönemleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak en önemli noktadır.

Süleymaniye
okulları

BAŞARININ İLK ADIMI: SORUMLULUK

Tüm ebeveynler; kendine güvenen, problem çözme becerisi gelişmiş, kararları noktasında inisiyatif olabilen çocuklar yetiştirmeyi arzu eder. Bu yolda anahtar rolündeki sorumluluk kavramını çocuklarımıza nasıl kazandırabiliriz?

Sorumluluk; kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorumlu olma ve mesuliyet şeklinde

tanımlanmaktadır.(Türk Dil Kurumu 2076)

Sorumluluk bilinci, kişinin olgunlaşma sürecinde nerede olduğunun en iyi göstergesidir. Buna göre bir bireyin sorumluluk sahibi olduğunun söylenmesi için sorumluluk bilinciyle hareket etmesi gerektiği düşünülebilir. Kişinin doğuştan sahip olduğu bu duygu, çevre sayesinde bilince dönüşür ve daha sonra verilen eğitim ile gelişir.

SORUMLULUKTA AİLE NE KADAR ETKİLİ

Çocuklar; aile içi düzensizlik ve karmaşayı dağınıklık, sorumluluk verilmemesini sorumsuzluk, iletişim eksikliğini davranış sorunları olarak yansıtabilir. Bu nedenle bu yaş grubunda ailedeki eve geliş-gidiş saatleri, yemek, uyku, dinlenme, eğlenme saatlerinin mümkün olabildiğince düzenli olması, çocukta zaman kavramını pekiştirecektir.

Çocukların düzen ve plan kavramını anlayıp benimsemeleri konusunda zamanın, akşam ve hafta sonlarında ailece nasıl değerlendirildiği önemlidir. Akşam saatlerinin televizyon karşısında geçip gitmesi, hafta sonlarının gelişigüzel plansız geçirilmesi, çocuğa okul dışındaki hayatın bu şekilde olduğu izlenimini verir.

Bu nedenle okul dışındaki zamanlar;

- Önceden planlanmış zaman dilimleri içinde geçirilmelidir.
- Yapılan plana mümkün olduğunca uyulmalıdır.
- Boş zaman etkinliklerine zaman ayrılmalıdır.

Sorumluluk kazanımında çocuğa model olmak önemlidir. Anne babanın günlük hayatta kendi sorumluluklarına ilişkin tutum ve davranışları, çocuklar üzerinde etkilidir. Sizin de sorumluluklarınız olduğunu çocuğunuza açıklayın. Ev içinde üstlenilecek görevleri kesin ve net bir şekilde ifade edin yoksa çocuğunuz her şeyi kendisi yapıyormuş gibi bir düşünceye kapılarak şikayet edebilir. Ayrıca kardeşler arasında sorumluluk dağılımında adil olunmalıdır.

EBEVEYNLERİN SORUMLULUK KAZANDIRMADA DİKKAT EDECEĞİ KONULAR

1) Bilgilendirme: Çocuğun davranışında istenen değişimin gerçekleşebilmesi için önce bu değişim hakkında bilgilendirilmesi gerekir. Çocuğun bu değişimi bir gereksinim olarak görebilmesi için değişimin nedenleri hakkında ona bilgi vermek önemlidir. Kuralların neden konduğu ve sorumluluğun önemi anlatılmalıdır. Çocuklar niçin bazı işleri yapmak zorunda olduklarını bilir ve anlarsa ailesine yardım etmeyi ve bağımsız davranmayı benimserler.

- 2) **Takip:** Bilgilendirmeden sonra, çocuğun söz konusu davranışı gösterebilmesi için çocuğa bir süre tanınması gerekir. Bu süre içerisinde yapılan takip sonucunda sorumlu davranışın ortaya çıkıp çıkmadığına, ne sürede ortaya çıktığına, hangi zamanlarda davranışın yapıldığına ve yapılmadığına dikkat edilmelidir.
- 3) **Geribildirim:** Belli bir süre sonra istendik davranışın uygulanışı hakkında çocuğu bilgilendirmek gerekir. Eğer istenen sorumlu davranışın sayısında artış varsa çocuğun motive edilmesi, eğer beklenen sorumlu davranışın ortaya çıkmasında sıkıntılar varsa bu sıkıntılar ve olası nedenlerinin çocukla paylaşılması gerekir.
- 4) **Hatırlatma:** İstenen davranış eğer gerçekleşmiyorsa yeniden hatırlatma sürecine gidilmelidir. Yeniden bilgilendirmeye başlayan bu süreç davranış oturana kadar devam etmelidir.

HANGİ YAŞTA HANGİ SORUMLULUK

Çocuklara sorumluluk duygusunu kazandırabilmek için gelişim dönemleri ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak en önemli noktadır. Çocuklarınız hangi yaşta neyi yapabilirler? Bu sorunun cevabını verebilmek için hem onların bulunduğu yaş döneminin genel gelişim özelliklerini bilmeli hem de çocuğunuzun beceri düzeyi hakkında bol bol gözlem yaparak bilgi sahibi olmalısınız. Bununla beraber anne babaya düşen görev; çocuğunuzun yaptığı işe motive ve teşvik etmek, görevini tamamladığında da başarıya duygusunu tatması için onu sözel olarak ödüllendirmektir.

6 Yaş Sorumlulukları

- Tek başına giyinip soyunmak
- Yanlışlıkla döktüklerini toplamak
- Ayakkabılarını bağlamak
- Evin toparlanmasına yardım etmek
- Sofranın toparlanması ve hazırlanmasına yardımcı olmak

7 Yaş Sorumlulukları

- Çantasını hazırlamak
- Ödevlerini yapmak
- Kitaplarını korumak
- Giyeceklerini seçmek
- Harçlığını bağımsızca kullanmak
- TV izleme ya da elektronik alet kullanma süresine ve saatine uymak

8 Yaş Sorumlulukları

- Hatırlatmadan öz bakımını yapmak
- Yardım almadan banyo yapmak
- Odasını, yatağını, çalışma masasını düzenlemek
- Okuldan gelen mesajları anne babasına iletme
- Dersleri ile ilgili sorumlulukları almak

9 Yaş Sorumlulukları

- İlgilerini belirleyip zamanı planlamak
- Ev dışı yakın yerlere gidip gelmek
- Kardeşinin beslenmesine yardımcı olmak
- Alışveriş yapmak
- Evdeki tamir işlerine yardımcı olmak
- Akranları ile iyi geçinmek

10 Yaş Sorumlulukları

- Kendi yatak çarşafını değiştirmek
- Liste ile market alışverişi yapmak
- Basit yaralanmalarla başa çıkmak
- Özel günleri planlamak
- Arkadaşlarını evde ağırlamak
- Kendi randevularını takip etmek

11-17 Yaş Sorumlulukları

- Başkalarının haklarını savunmak
- Başkalarının haklarına saygı göstermek
- Eve dönüş saatinde uymak
- Para biriktirmek
- Kendi başına ulaşım araçlarına binmek

Çocuğunuz sorumluluklarını yerine getirmediği zaman tehdit etmek, hangi ceza veya yaptırımlarla karşılaşabileceğini söylemek yerine, işini bitirdiğinde onu manevi yönden destekleyerek (aferin, çok güzel oldu, teşekkür ederim gibi) güven duygusunun ve sorumluluk bilincinin gelişmesini sağlayın. Ceza yerine davranışlarının sonucunu görmesini sağlayın

Çocuğunuzun alması gereken sorumlulukları belirlerken çocuğunuzla birlikte karar verin. Örneğin; evcil hayvan beslemek veya bir çiçeğin bakımını üstlenmek, takım sporuna katılmak gibi ya da 6-7 yaşlarında çocuğunuzla " Bence artık yatağını kendin toplayabilecek kadar büyüdün. Bundan sonra sabahları yatağını senin toplamanı istiyorum. Bence yapabilirsin, ne dersin? Hadi gel, sana bunu nasıl yapacağını göstereyim "şeklinde bir diyalogla çocuğunuza yatağını toplama sorumluluğu verebilirsiniz.

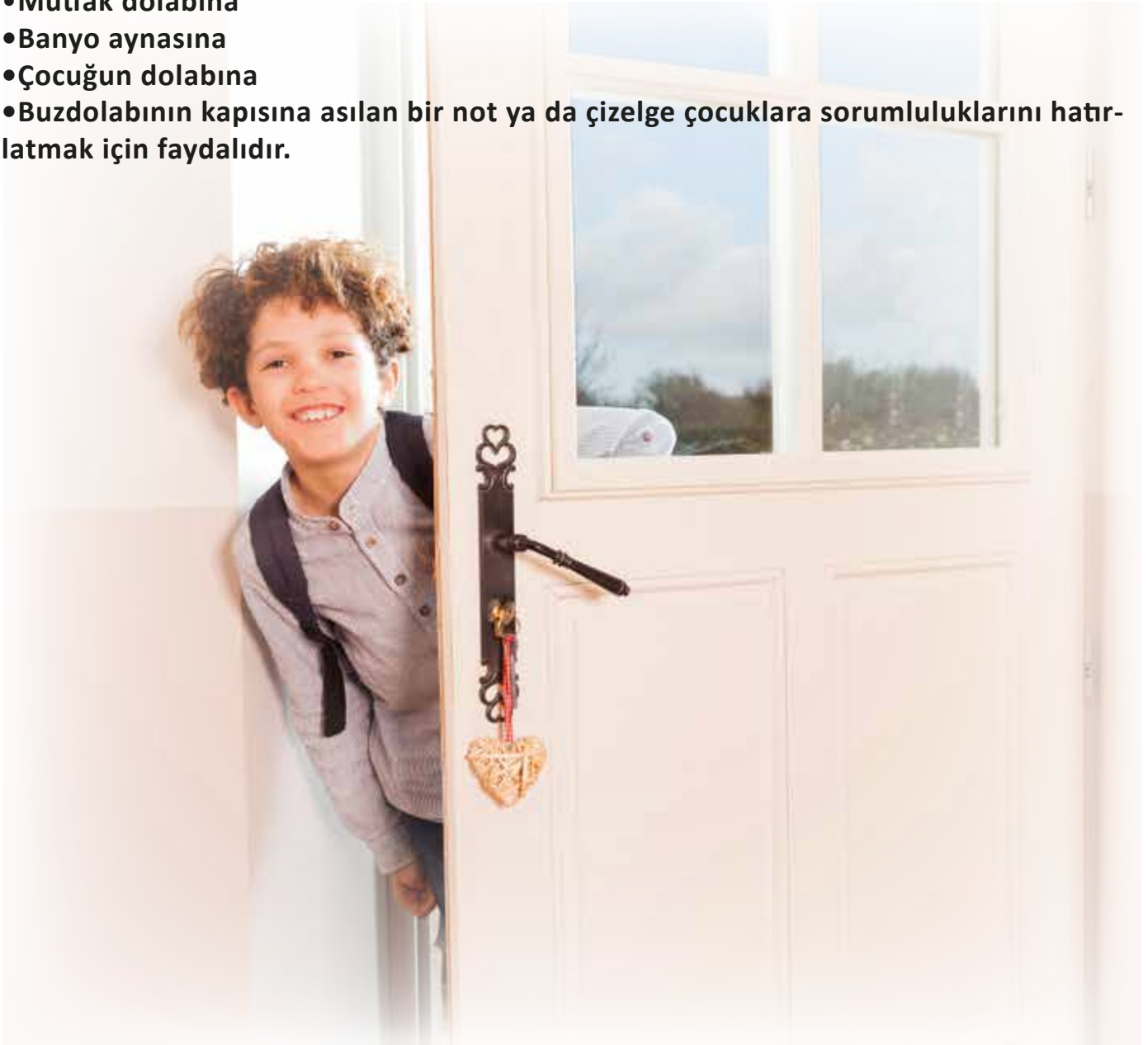
Çocuklar eğer bir rutinleri olursa üzerlerine düşen görevleri daha iyi öğrenirler. Örneğin banyoya girmeden kıyafetler kirli sepetine atılacak." "Okuldan gelince montlar ve çantalar yere fırlatılmayacak, dolaba konulacak, gibi. Çocuklara sorumluluk kazandırmada rutinleri ve basit çizelgeleri kullanabilirsiniz.

• **Mutfak dolabına**

• **Banyo aynasına**

• **Çocuğun dolabına**

• **Buzdolabının kapısına asılan bir not ya da çizelge çocuklara sorumluluklarını hatırlatmak için faydalıdır.**

ÖDEV SORUMLULUĞU NASIL OLMALI

Bazen ödevin bitmesine o kadar odaklanıyoruz ki asıl amacını gözden geçiriyoruz. Ödev çocuklara iki açıdan fayda sağlar:

1)Ödev becerileri geliştirir ve alıştırmaya yaptırır. Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlamak için farklı mekan ve zamanda bilginin tekrar edilmesi gerekir.

2)Ödev sorumluluğu; öz disiplin, bağımsızlık, azim ve zaman yönetimi kazandırır.

Ailenin Sorumlulukları

- Dersleri ve ödevleri çok eğlenceli etkinliklermiş gibi anlatmamak.

Pek çok çocuk için ders çalışmak ve ödev yapmak hiçbir zaman eğlenceli bir şey olmaz. Bu nedenle çocuklarınıza ders çalışmayı eğlenceli bir etkinlik gibi sunmayın. Oyunun alternatifi gibi göstermeye çalışmayın. Böyle bir yaklaşım sadece aranızdaki güven ilişkisini zedeleyecektir çünkü çocuğunuz o sırada kendisini kandırmaya çalıştığınıza inanacaktır.

- Zamanı planlamasına yardımcı olmak.

Çocuklarımız zamanı planlama konusunda desteğe ihtiyaç duyar. Derslerin ve ödevlerin tüm zamanlarını dolduracağı düşüncesi onlar için oldukça ürkütücüdür. En başından itibaren zamanı planlaması konusunda ona yardımcı olunursa okul sorumluluklarını en kısa zamanda nasıl çözebileceğini fark eder. Böylece oyun oynamak için daha çok zamanı kalır.

- Çalışma zamanını küçük parçalara ayırmak.

Eğer çocuk masa başında çok az zaman geçirebiliyorsa onun bir saat boyunca orada oturmaya zorlanmaması gerekir. Yapılması gereken şeylerin onunla birlikte parçalara bölünmesi faydalı olur. Örneğin 15 dakikalık çalışma zamanları belirleyin. Sadece 15 dakika çaba gösterdiğinde bile aşama kaydedebildiğini görmek çocuğun motivasyonunu arttıracaktır.

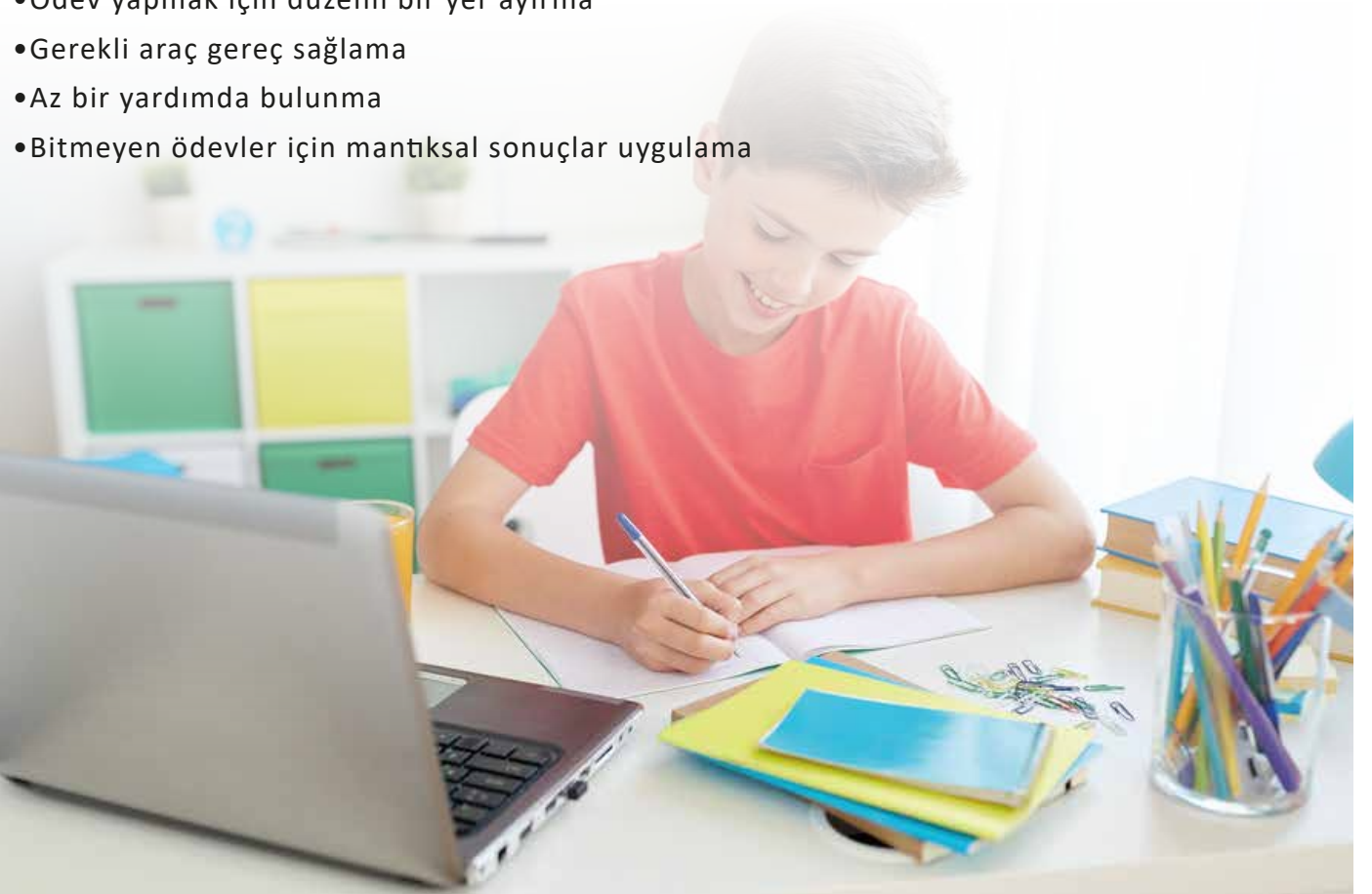
- Çabayı her durumda takdir etmek.

Bir şey için çaba gösterebilmeyi öğrenmek, çocuklarımızın okul hayatı boyunca kazanacakları en önemli becerilerden biridir. Bu nedenle sonucu kötü olsa bile çocuğunuzun çaba gösterdiği bir şey varsa onu takdir etmek önemlidir. Onunla ne kadar gurur duyduğunuzu ve vazgeçmemesi gerektiğini onunla paylaşın.

- Bilgisayar, televizyon zamanlarını sınırlandırmak.

Şunu kabul etmeliyiz ki televizyonda sevdiğimiz bir şeyler izlemek ya da bilgisayar başında vakit geçirmek ders çalışmaktan daha eğlencelidir ve çocuklar eğlenceyi çok severler. Bu nedenle çocuklarınızın en başından itibaren bilgisayar ve televizyon ile ilişkisini sınırlandırmasına yardımcı olun. Küçük yaştan itibaren istisnalar dışında çocuklarınızın zamanlarını sınırsız olarak bu etkinliklerle geçirmesine izin vermeyin. Bu tür keyif aldıkları şeyleri dersleriyle paralel olarak sürdürebilecekleri bir sistem oluşturmaları için onlara yardımcı olun.

- Ödev yapmak için düzenli bir yer ayırma
- Gerekli araç gereç sağlama
- Az bir yardımda bulunma
- Bitmeyen ödevler için mantıksal sonuçlar uygulama

Çocuğun Sorumlulukları

- Kitaplara ve ödevlere sahip çıkma
- Zamanında başlama ve bitirme
- Az bir yardımla ödevi bitirme
- Ödevi zamanında bitirme
- Notların ve diğer sonuçların sorumluluğu olduğunu kabullenme

Öğretmenin Sorumlulukları

- Yönlendirme
- Araç gereç sağlama
- Süreyi belirleme
- Teşvik etme
- Teslim edilen ödevle ilgili geri bildirimde bulunma

Çocuğun kendi davranışlarının sorumluluğunu alması, yeterince büyüdüğünde hemen kazanabileceği bir beceri değildir Sorumluluk bilincinin gelişmesi, yaşamın ilk yıllarından itibaren atılan adımlar ile mümkündür. Sorumluluk becerisinin gelişiminde unutulmaması gereken; sorumluluk kazanımının bir anda olmayacağı, uzun ve sağlam adımlarla ilerlenmesi gereken bir kazanım olduğudur. Bir beceriyi ne kadar çok pratik etme şansınız olursa, o olanda kendinizi o kadar çok geliştirebilirsiniz Bu nedenle çocuğunuzun sorumluluklarını yerine getirebilmesi için ona fırsat vermek, her yaptığında bu davranışı beğendiğinizi sözel pekiştirenlerle fark ettirmek ve çocuğunuzun bu becerileri sergilemesi için teşvik etmek çok önemlidir.

Sizler, aileler ve bizler eğitimciler olarak çocuk ve gençlerimizin kendi sorumluluklarını bilen, karşılaştığı zorluklar karşısında sorun çözebilen güçlü ve öz denetimli bireyler olarak yetişmelerini sağlamalıyız Çocuklar; gelişimleri sırasında olumlu yönde desteklenmeye, zararlı davranış ve alışkanlıklar konusunda ise doğru yönlendirilmeye ihtiyaç duyarlar. Zorluk yaşadığınızı düşündüğünüz, tüm çabalarınıza rağmen kendinizi çaresiz hissettiğiniz durumlarda bizlerin görüş, destek ve yönlendirmesine başvurabilirsiniz.